

Araştırma makalesi / Research article

Sağlık çalışanlarının grip aşısı hakkındaki bilgi düzeyleri ve aşığı karşı yaklaşımlarının değerlendirilmesi

Knowledge of health workers about influenzae vaccine and evaluation of approaches to vaccination

Reyhan Öztürk¹, Tuba Ilgar², Salih Cesur³, Selda Şahan⁴, Nermin Gür⁵, Laser Şanal⁶

¹Keçiören Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, Ankara, Türkiye

²Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, Rize, Türkiye

³Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, Ankara, Türkiye

⁴Ankara 29 Mayıs Devlet Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Bölümü, Ankara, Türkiye

⁵Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Bakım Hizmetleri Müdürlüğü, Ankara, Türkiye

⁶Türkiye Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Mikrobiyoloji Laboratuvarı, Ankara, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada, influenza enfeksiyonu açısından risk grubunda yer alan doktor, hemşire ve yardımcı sağlık personelinin oluşan sağlık çalışanlarının grip aşısı hakkındaki bilgi düzeylerinin ve aşığı karşı yaklaşımının belirlenmesi amaçlandı.

Gereç ve Yöntem: Çalışma Mayıs-Ağustos 2015 tarihleri arasında, Ankara ilindeki beş farklı hastanede gerçekleştirildi. Bu tanımlayıcı anket çalışmasına toplam 363 sağlık çalışanı dahil edildi. Katılımcılara grip ve aşığı hakkında 18 sorudan oluşan bir anket uygulandı. Elde edilen sonuçlar istatistiksel olarak değerlendirildi. İstatistiksel değerlendirmede Ki-kare, Fisher ve Mann-Whitney U testleri kullanıldı, p değerinin ≤ 0.05 olması istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Bulgular: Çalışmaya katılan sağlık çalışanlarının yaş medyanı 30 (19-60 yaş), 280'i (%77) kadın, 83'ü (%23) erkekti. Katılımcıların 49'u (%13,5) doktor, 227'si (%62,5) hemşire, 87'si (%24) yardımcı sağlık personeli idi. Çalışmaya katılanların bir önceki sene için grip aşısı yaptırmama oranı %25 (66/363) olarak belirlendi. Çalışmada grip aşısı yaptırmama nedenleri sıklık sırasına göre; bilimsel olarak yararlı olduğundan inanmama (%43), ihmal etme (%18), iş yoğunluğu (%7), basındaki olumsuz haberler (%7), diğer nedenler (%24) idi. Katılımcılardan sadece %49,6'sı grip aşısının koruyucu olduğuna inandığını ifade etti, erkeklerin grip aşısının koruyuculuğuna güveni kadınlardan daha yüksek saptandı ($p=0,000$), bu oran doktorlar da anlamlı oranda yükseldi. "Grip aşısının gerekliliğine inanıyor musunuz?" sorusuna hemşireler anlamlı olarak daha düşük oranda evet cevabı verdi. "Hastalarınıza grip aşısı önerir misiniz?" sorusuna doktorlar istatistiksel olarak daha yüksek oranda evet cevabı verdi ($p<0,05$).

Sonuç: Grip aşısı ve koruyuculuğu hususunda özellikle hemşire ve yardımcı sağlık personelinin düzenli olarak bilgilendirilmesi, sağlık personelinin her yıl grip aşısı yaptırmaya özendirilmesi, sağlık personelinin grip aşısının bilimsel olarak yararına inanmama önyargısını ortadan kaldıracak şekilde görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık çalışanları, influenza enfeksiyonu, grip aşısı, anket çalışması

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to determine the level of knowledge of, and attitudes toward, influenza vaccinations among health professionals, including physicians, nurses and allied health personnel, who are at high risk for influenza infection.

Material and Method: The study was conducted between May and August 2015 in five different hospitals in Ankara. A total of 363 healthcare workers were included in the descriptive questionnaire study. A questionnaire consisting of 18 questions about influenza and its vaccine was administered to the participants. The results were analyzed statistically using Chi-square, Fisher and Mann-Whitney U tests. A p-value of ≤ 0.05 was considered statistically significant.

Results: The median age of the health workers included in the study was 30 (19–60 years), 280 (77%) were female and 83 (23%) were male. Of the total, 49 (13.5%) of the participants were physicians, 227 (62.5%) were nurses and 87 (24%) were allied health personnel. The rate of influenza vaccination among the respondents in the previous year was 25% (66/363). In the present study, the reasons for not being vaccinated for influenza were: non-belief in efficacy (43%), neglect (18%), work intensity (7%) and negative reports in the media (7%), and other reasons (24%). Only 49.6% of the participants stated that they believed in the protective properties of the influenza vaccine. The male participants trusted the protection of the influenza vaccine at a higher rate than that of the female participants ($p<0.001$). Physicians recorded a higher rate of trust in the vaccine than the other healthcare professionals. The nurses less frequently responded positively to the question "Do you believe the influenza vaccine is necessary?" The doctors more frequently reported that they would recommend influenza vaccination to their patients.

Conclusions: We believe that informing nurses and allied health personnel regularly about influenza vaccination and its protective effects, and encouraging healthcare personnel to be vaccinated for influenza every year may help health professionals in overcoming prejudices and disbelief in the efficacy of the influenza vaccine.

Keywords: Healthcare workers, influenza infection, influenza vaccine, questionnaire study

Sorumlu Yazar: Salih Cesur, Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, 06230, Ulucanlar, Ankara, Türkiye

E-posta: scesur89@yahoo.com

Geliş Tarihi: 06.12.2019 **Kabul Tarihi:** 23.12.2019 **Makale ID:** 656445

Cite this article as: Öztürk R, Ilgar T, Cesur S, Şahan S, Gür N, Şanal L. Sağlık çalışanlarının grip aşısı hakkındaki bilgi düzeyleri ve aşığı karşı yaklaşımlarının değerlendirilmesi. Anadolu Güncel Tıp Derg 2020; 2(1): 13-18.

GİRİŞ

İnfluenza (grip) endemi ve pandemilere neden olabilen, risk grubundaki hastalarda mortal seyredabilen viral bir enfeksiyon hastalığı olup önemli bir halk sağlığı sorunudur. Bağışıklama uygulamaları danışma kurulu (ACIP) hastalığa karşı risk grubunda yer alan sağlık çalışanlarına yılda bir kez influenza aşısını önermektedir (1). Grip aşısının güvenilirliğine inanmama, etkinliği hususundaki kaygılar, kişisel inaçlar, enjeksiyondan korkma, aşıya bağlı olarak hastalanabileceği gibi gerekçelerle sağlık personeli grip aşısı ve diğer aşıları reddedebilmektedir (2-4). Bu çalışmanın amacı, influenza açısından risk grubunda yer alan sağlık personelinin grip etkeni ve grip aşısı hakkındaki bilgi düzeylerinin ve aşıya karşı tutumlarının değerlendirilmesiydi.

GEREÇ-YÖNTEM

Çalışmamıza Mayıs 2015-Ağustos 2015 tarihleri arasında Ankara ilindeki beş farklı hastanede çalışan 363 sağlık çalışanı katıldı. Katılımcılara grip ve aşısı hakkında 18 sorudan oluşan bir anket uygulandı (Tablo 1).

İstatistik: Elde edilen sonuçlar istatistiksel olarak değerlendirildi. İstatistiksel değerlendirmede Ki-kare, Fisher ve Mann-Whitney U testleri kullanıldı,

Tablo 1. Sağlık personeline uygulanan anket soruları

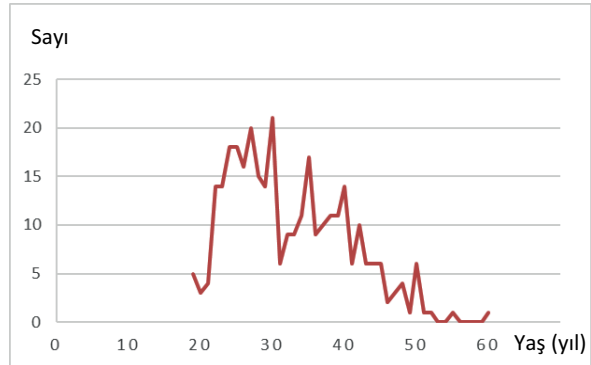
1.Mesleğiniz
2.Grip hastalığının etkeni nedir?
3. Grip hastalığı öldürücü olabilir mi?
4. Grip aşısını kaç yılda bir yaptırmak gerekir?
5. Grip aşısının her sene farklı olmasının nedeni nedir?
6. Grip hastalığı özellikle hangi grup hastalar için daha tehlikelidir?
7.Grip aşısının gribe karşı koruduğuna inanıyor musunuz?
8.Grip aşısını ne zaman yaptırmak gerekir?
9. Grip aşısı yaptırmak istediğinizde hastanenizde kime başvurmalısınız
10. Grip aşısının en sık görülen yan etkisi nedir?
11. Grip aşısı kimlere uygulanmaz ?
12. Grip aşısı ile ilgili bilgilerinizi nereden edindiniz?
13. Geçen sene grip aşısı yaptırdınız mı?
14. Grip aşısının gerekliliğine inanıyor musunuz?
15.Sağlık personeli olmanız sebebiyle insanlar size grip aşısı ile ilgili sorular sorduğunda ne cevap veriyorsunuz?
16.Hayatınızda hiç grip aşısı yaptırdınız mı?
17. Hastalarınıza grip aşısı önerir misiniz?
18.Grip ve grip aşısı ile ilgili bilgilerinizi yeterli buluyor musunuz?

p değerinin ≤ 0.05 olması istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

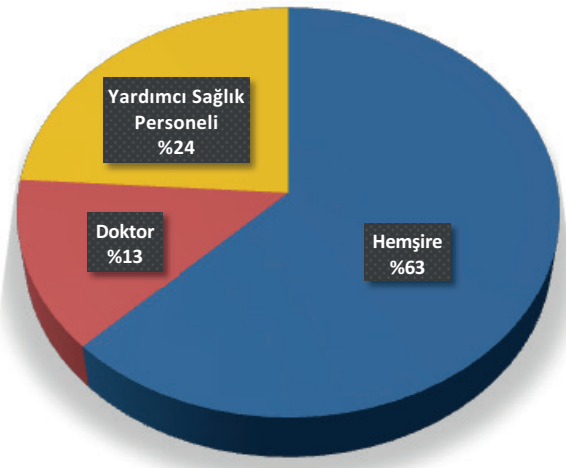
Etik Durum: Çalışmaya, gönüllü katılmak isteyenlerden onamları alındıktan sonra çalışmaya dahil edildi. Ayrıca çalışma için, çalışmanın yapıldığı kurumlardan yasal izin belgesi alındı.

BULGULAR

Çalışmaya toplam 363 sağlık personeli katıldı, 280'i (%77) kadındı. Katılımcıların yaş medyanı 30 yıl (19-60 yıl) olarak saptandı (**Grafik 1**). Katılımcıların meslek dağılımları **Grafik 2**'de gösterilmiştir. Grip hastalığı açısından yüksek riskli gruplar sağlık personeli tarafından %82,4 oranında doğru cevaplandı. Katılımcılardan sadece %49,6'sı grip aşısının koruyucu olduğuna inandığını ifade etti. Erkeklerin grip aşısının koruyucu olduğuna inanma oranı ve gerekliliğine inanma oranı, kadınlardan daha yüksek saptandı (sırasıyla $p=0.000$, $p=0,004$). Erkeklerin grip aşısının en sık yan etkisini bilme oranı ve griple ilgili bilgilerinin yeterli bulma oranı kadınlara göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha yüksek sap-

Grafik 1. Çalışmaya katılan sağlık personellerinin yaş dağılımları

Grafik 2. Çalışmaya katılan sağlık çalışanlarının meslek gruplarının dağılımları

Tablo 2. Anket sorularına verilen yanıtların cinsiyete göre dağılımı

	Cinsiyet		p
	Kadın Sayı (%)	Erkek Sayı (%)	
Grip hastalığı özellikle hangi grup hastalar için daha tehlikelidir?			
Doğru	233 (83,2)	66 (79,5)	0,438
Yanlış	47 (16,8)	17 (20,5)	
Grip aşısının gribe karşı koruyucu olduğuna inanıyor musunuz?			
Evet	121 (43,2)	59 (71,1)	0,000
Hayır	147 (52,5)	24 (28,9)	
Grip aşısının her sene farklı olmasının nedeni nedir?			
Doğru	210 (75)	66 (79,5)	0,397
Yanlış	70 (25)	17 (20,5)	
Grip aşısının en sık görülen yan etkisi nedir?			
Doğru	154 (55)	59 (71,1)	0,009
Yanlış	126 (45)	24 (28,9)	
Grip aşısının gerekliliğine inanıyor musunuz?			
Evet	98 (35,9)	43 (53,8)	0,004
Hayır	175 (64,1)	37 (46,3)	
Hayatınızda hiç grip aşısı yaptırdınız mı?			
Evet	126 (45)	45 (54,2)	0,140
Hayır	154 (55)	38 (45,8)	
Geçen sene grip aşısı yaptırdınız mı?			
Evet	48 (17,4)	13 (15,9)	0,745
Hayır	228 (82,6)	69 (84,1)	
Hastalarınıza grip aşısı önerir misiniz?			
Evet	119 (44,2)	45 (56,3)	0,059
Hayır	150 (55,8)	35 (43,8)	
Grip ve grip aşısı ile ilgili bilgilerinizi yeterli buluyor musunuz?			
Evet	138 (50,5)	51 (63)	0,049
Hayır	135 (49,5)	30 (37)	

tandı (sırasıyla p=0,009, p=0,049). Anket sorularına verilen yanıtların cinsiyete göre dağılımı **Tablo 1**'de gösterildi. Aşı yaptırmaya açısından cinsiyet yönünden istatistiksel olarak farklılık olmadığı belirlendi (**Tablo 2**).

Meslek gruplarına göre (doktor, hemşire, yardımcı personel) anket sorularına verilen cevaplar incelendiğinde; grip aşısının her sene farklı olmasının nedeni ve grip aşısının en sık görülen yan etkisi sorularına doktorlar, diğer meslek gruplarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha yüksek oranda doğru cevap verdi (sırasıyla; p=0,01, p=0,000). Doktorların grip aşısının gribe karşı koruduğuna inanma oranı ve hastalara grip aşısı önerme oranı, diğer meslek gruplarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha yüksek saptandı (sırasıyla; p=0,000, p=0,004).

Tablo 3. Anket sorularına verilen yanıtların meslek gruplarına göre dağılımı.

	Meslek grubu Sayı (%)			p
	Doktor	Hemşire	Yardımcı sağlık personeli	
Grip hastalığı özellikle hangi grup hastalar için daha tehlikelidir?				
Doğru	44 (89,8)	178 (78,4)	77 (88,5)	0,038
Yanlış	5 (10,2)	49 (21,6)	10 (11,5)	
Grip aşısının gribe karşı koruyucu olduğuna inanıyor musunuz?				
Evet	36 (73,5)	101 (44,5)	43 (49,4)	0,000
Hayır	9 (18,4)	122 (53,7)	40 (46)	
Grip aşısının her sene farklı olmasının nedeni nedir?				
Doğru	45 (91,8)	163 (71,8)	68 (78,2)	0,010
Yanlış	4 (8,2)	64 (28,2)	19 (21,8)	
Grip aşısının en sık görülen yan etkisi nedir?				
Doğru	41 (83,7)	116 (51,1)	56 (64,4)	0,000
Yanlış	8 (16,3)	111 (48,9)	31 (35,6)	
Grip aşısının gerekliliğine inanıyor musunuz?				
Evet	28 (59,6)	77 (35)	36 (41,9)	0,007
Hayır	19 (40,4)	143 (65)	50 (58,1)	
Hayatınızda hiç grip aşısı yaptırdınız mı?				
Evet	33 (67,3)	88 (38,8)	50 (57,5)	0,000
Hayır	16 (32,7)	139 (61,2)	37 (42,5)	
Geçen sene grip aşısı yaptırdınız mı?				
Evet	7 (14,6)	39 (17,5)	15 (17,2)	0,887
Hayır	41 (85,4)	184 (82,5)	72 (82,8)	
Hastalarınıza grip aşısı önerir misiniz?				
Evet	32 (68,1)	90 (41,5)	42 (49,4)	0,004
Hayır	15 (31,9)	127 (58,5)	43 (50,6)	
Grip ve grip aşısı ile ilgili bilgilerinizi yeterli buluyor musunuz?				
Evet	34 (70,8)	105 (47,7)	50 (58,1)	0,009
Hayır	14 (29,2)	115 (52,3)	36 (41,9)	

“Grip ve grip aşısı ile ilgili bilgilerinizi yeterli buluyor musunuz?” sorusuna doktorlar anlamlı olarak daha yüksek oranda evet cevabı verdi.

“Geçen sene grip aşısı yaptırdınız mı?” sorusuna toplam 363 kişinin 358’i yanıt verdi. Geçen sene grip aşısı yaptıran toplam sağlık çalışanı sayısı 61 kişi (%17), aşı yaptırmayan sağlık çalışanı sayısı ise 297 (%83) kişi olarak belirlendi. Aşı yaptırmaya oranı meslek gruplarına göre incelendiğinde; doktorların 7’sinin (%15), hemşirelerin 39’unun (%17,5) ve yardımcı sağlık personelinin 15’inin (%17) grip aşısı yaptırdığı belirlendi, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark saptanmadı (p=0,887) Anket sorularına verilen yanıtların meslek gruplarına göre dağılımları **Tablo 3**'te gösterildi. Çalışma yılına

Tablo 4. Geçen sene grip aşısı yaptırmayan 297 sağlık çalışanının grip aşısı yaptırmama nedenleri.

Grip aşısı yaptırmama nedenleri	Sayı	(%)
Bilimsel olarak yararlı olduğuna inanmıyorum	128	41
Basındaki olumsuz haberler	12	4
İş yoğunluğu	20	7
İhmal etmem sebebiyle	53	18
Diğer	72	24
Aşı olmayıp gerekçe belirtmeyen	12	4
Toplam	297	

göre aşı yaptırma oranı incelendiğinde; 10 yıldan uzun çalışan personelde aşı yaptırma oranı; çalışma süresi 1 yıldan az olan ve 1-10 yıl arasında olan personele göre anlamlı oranda yüksekti ($p=0,012$).

Ankete katılan ve geçen sene grip aşısı yaptırmayan 297 sağlık çalışanının grip aşısı yaptırmama nedenleri **Tablo 4**'te özetlendi.

TARTIŞMA

Enfeksiyon hastalıklarının önlenmesinde aşılama en ucuz, kolay ve etkin bir yöntemdir. Sağlık çalışanları influenza enfeksiyonu açısından risk grubunda yer alır, bu nedenle sağlık personelinin her yıl grip aşısı olması önerilir. Sağlık personelinde influenza aşılama oranları istenilen düzeylerde değildir (2-5). Ülkemizde yapılan çalışmalarda influenza sağlık çalışanlarında influenza aşılama oranları %4,3-%35 arasında değişen oranlardadır (2,5).

Sunduğumuz çalışmada, anket çalışmasına katılan sağlık çalışanlarının 66'sının (%25)'nin geçen sene için grip aşısı yaptırdığı, 297 kişinin ise (%75) grip aşısı yaptırmadığı belirlendi. Geçen sene grip aşısı yaptıran toplam sağlık çalışanı sayısı 61 kişi (%17), aşı yaptırmayan sağlık çalışanı sayısı ise 297 (%83) kişi olarak belirlendi. Aşı yaptırmama oranını cinsiyete göre değerlendirildiğinde; kadınların 48'inin (%17,4), erkeklerin ise 13'ünün (%16) aşı yaptırdığı, aşı yaptırma açısından cinsiyet yönünden istatistiksel olarak farklılık olmadığı belirlendi. Aşı yaptırma oranı meslek gruplarına göre incelendiğinde; doktorların 7'sinin (%15), hemşirelerin 39'unun (%17,5) ve yardımcı sağlık personelinin 15'inin (%17) grip aşısı yaptırdığı belirlendi. Çalışmamızda grip aşısı yaptırmama oranı sağlık personeli arasında (doktor, hemşire, yardımcı sağlık personeli) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermedi.

Çalışma yılına göre aşı yaptırma oranı incelendiğinde; 10 yıldan uzun çalışan personelde aşı yaptırma oranı; çalışma süresi 1 yıldan az olan ve 1-10 yıl arasında olan personele göre anlamlı oranda yüksekti ($p=0,012$). Çalışmamızda elde ettiğimiz sağlık çalış-

şanlarının grip aşısı olma oranı ülkemizde bildirilen oranlara yakındır (2,5-7).

Çalışmamızda sağlık personelinin aşı yaptırmama nedenleri irdelendiğinde sıklık sırasıyla; bilimsel olarak aşının yararlı olduğuna inanmama, diğer nedenler, aşı olmayı ihmal etme olarak belirlendi.

Sunduğumuz çalışmada, meslek gruplarına göre (doktor, hemşire, yardımcı personel) verilen cevaplar incelendiğinde; grip aşısının her sene farklı olmasının nedeni ve grip aşısının en sık görülen yan etkisi sorularına doktorlar, diğer meslek gruplarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olarak daha yüksek oranda doğru cevap verdi.

Sarı ve ark. (2) Göğüs Hastalıkları Hastanesi'ndeki 115 sağlık çalışanında 2015-2016 yılları arasında influenza aşısına karşı tutumlarını belirlemek amacıyla 9 sorudan oluşan bir anket uygulamışlardır. Çalışmada tüm katılımcıların aşı olma yüzdesi %4,3 (n:5 kişi) olarak belirlenmiştir. Sağlık personelinin influenza aşısı olmak istememe gerekçeleri sırasıyla; aşının gerekliliğine inanmama (%64,5), diğer korunma yöntemlerini tercih etme (%41) ve yan etki profilinden korkma olarak bildirilmiştir. Sarı ve ark. (2) çalışmasında belirlenen aşılama oranları (%4,3), sunduğumuz çalışmada belirlediğimiz orandan (%17) yaklaşık 4 kat daha düşüktür. Aşı olmama gerekçesi benzer şekilde aşının gerekliliğine inanmama olarak belirlenmiştir.

Gürbüz ve ark. (6) Ankara'da yaptıkları çalışmada 570 sağlık personelinin mevsimsel influenza ve influenza A (H1N1) 2009 aşısına karşı yaklaşımlarını belirlemek amacıyla 8 sorudan oluşan bir anket uygulamışlardır. Çalışmada, ankete katılanların %42,3'ü mevsimsel grip aşısını, %39,6'sı ise H1N1 influenza A 2009 aşısını olmak isterken, aşı olmak istemeyenlerin oranı her iki aşı içinde %37,2 olarak bildirilmiştir. Çalışmada, mevsimsel aşı olmak istemeyenlerin nedenleri en sık olarak aşının gerekliliğine inanmama (%79) ve diğer korunma yöntemlerini tercih etme (%70,5) iken, H1N1 influenza 2009 aşısını almak istemeyenlerin en sık nedeni aşının yeterince denenmemiş olması (%83) olarak belirlenmiştir. Erbay ve ark. (7) Ankara'da 315 sağlık personelinin influenza aşısına yaklaşımını belirlemek için yaptıkları anket çalışmasında influenza aşısı olma oranını %34,6 olarak belirlenmiştir. Doktor ve yardımcı sağlık personelinin aşılama oranları arasında fark saptanmamıştır. Aşı yaptırmama nedenlerinin başında aşının koruyuculuğunun yetersiz olduğunu düşünme (%38) fikrinin olduğu saptanmıştır. Sunduğumuz çalışmada da benzer şekilde sağlık personelinin aşı yaptırmama nedeni bilimsel olarak aşının yararlı olduğuna inanmama olarak belirlendi. Çalışmamızda saptadığımız %17'lik aşı olma oranı Erbay ve ark. (7) oranından daha düşük saptandı.

Literatürde yurt dışı çalışmalarda sağlık personelinde grip aşısı yaptırma oranları %2,1-%82 arasında değişen farklı oranlar bildirilmiştir (2,8). Gelişmiş ülkelerde bile tüm çabalara rağmen sağlık personelinde grip aşısı olma oranı %52 olarak bildirilmiştir. Meslek gruplarına göre aşılama oranı doktorlarda %69, hemşirelerde %46, idari personelde ise %29 olarak belirlenmiştir (6,9).

İspanya'da üçüncü basamak bir hastanede 518 sağlık personelinde yapılan çalışmada influenza aşısı olma oranı %29,5 olarak belirlenmiştir. Çalışmada aşı yaptırmanın ana nedeni, etkinliği, aşı yaptırmanın ana sebebi ise bilgi eksikliği olarak belirlenmiştir. Çalışmada aşılama ile meslek grubu ve iş sözleşmesi arasında da ilişki saptanmıştır. Hemşirelerde ve geçici personelde aşılama oranı düşük saptanmıştır. İş yerinde aşı uygulananlar arasında aşılama oranı yüksek saptanmıştır. Sonuç olarak, aşıya ilişkin olumlu bir çalışma ortamı, teşvik edici bilgilendirmelerin sağlık çalışanlarının aşı kararlarında olumlu faktörler olabileceği bildirilmiştir (4).

Yüksel ve ark.(10) aile hekimlerinin pandemik influenza (H1N1) aşısına yaklaşımlarını belirlemek için 114 aile hekiminde yaptıkları çalışmaya 102 (%89,5) uzman, 12'si (%10,5) asistan katılmıştır. Ankete katılanlar 'grip aşısı olacak mısınız?', sorusunu 63 (%54,8) kişi "evet", 37 (%32,2) kişi "hayır", 15 (%13,0) kişi "kararsızım" şeklinde yanıtlamışlardır. Çalışmaya katılanların çoğunluğu (%81) hastalarına aşıyı önerdiklerini belirtmiştir. Katılımcılar bu kararlarında bilgi kaynakları olarak; en çok uluslararası makaleleri (%79,1) ve daha sonra sırasıyla uzman görüşlerini, Sağlık Bakanlığı'nın belgelerini, ulusal makaleleri dikkate aldıklarını ifade etmişlerdir. Yazarlar, influenza aşısına yönelik sağlık personelinin bilgilendirilmesinin ve bilgilendirmenin kanıt düzeyi yüksek bilimsel verilerle desteklenmesinin aşıya karşı tutumu olumlu etkileyeceğini bildirmişlerdir. Sunduğumuz çalışmada 'grip aşısını hastalarınıza önerir misiniz?' sorusuna doktorlar %68, hemşireler %41,5, yardımcı sağlık personeli ise %49 oranında olumlu yanıt vermişlerdir. Doktorların grip aşısını önerme oranı, diğer sağlık personelinin istatistiksel olarak anlamlı oranda yüksek saptanmıştır.

Suudi Arabistan'da sağlık personelinde yapılan bir çalışmada çalışanların influenza aşılara karşı tutum, farkındalık ve bilgilerini araştırmak amaçlanmıştır. Ankete toplam 364 sağlık personeli katılmış, katılımcıların büyük kısmı (%62) kadın ve hemşire (%60,4) olduğu saptanmıştır.

Tüm katılımcılar arasında, sağlık personelinin yaklaşık %67,6'sı aşılanmış, sağlık personelinin %84,1'i influenza aşısının gripten koruduğuna inandığını bildirmiştir. Ayrıca, katılımcıların yaklaşık %75'i sağlık personelinin influenza enfeksiyo-

nuna diğer insanlardan daha duyarlı olabileceğini belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu (%89,6) influenzaya ilişkin belirti ve bulguları bildiği saptanmıştır. Katılımcıların çoğu (%58,0), aşı güvenliği endişelerinin, sağlık personelinin aşılmasında büyük bir engel olduğuna inandığını bildirmişlerdir. Sonuç olarak, yazarlar aşı uygulamalarının sürekli değerlendirilmesine ve gelecekte daha fazla eğitim programına ihtiyaç duyulduğu bildirilmiştir (11).

Çin'de yapılan bir anket çalışmasında 2016-2017 yılları arasında sağlık personelinin grip aşısı olma oranı %5,4 olarak belirlenmiştir. Çalışmada düşük aşı olma oranlarının sağlık personelinin influenza aşısı hakkındaki bilgi eksikliği ile ilişkili olduğu bildirilmiştir. Sağlık personelinin aşıya teşvik edilmesi için etkili yöntemlerle kişiye özel bilgilendirme yapılmasının yararlı olabileceği rapor edilmiştir (12).

Sonuç olarak; grip aşısı ile ilgili hizmet içi eğitimlerin ve sağlık personelinin her yıl grip aşısı yaptırma özendirilmesi, sağlık personelinin grip aşısının bilimsel olarak yararına inanmama önyargısını ortadan kaldırabileceği görüşündeyiz.

MADDİ DESTEK VE ÇIKAR İLİŞKİSİ

Çalışmayı destekleyen kurum/kuruluş yoktur ve yazarlar arasında çıkar ilişkisi yoktur.

KAYNAKLAR

1. Black CL, Yue X, Ball SW, et al. Influenza vaccination coverage among health care personnel - United States, 2017-18 Influenza Season. MMWR Morb Mortal Wkly Rep 2018; 67: 1050-4.
2. Sarı T, Temocin F, Kose H. Sağlık çalışanlarının influenza aşısına yaklaşımları. Klimik Derg 2017; 30: 59-63.
3. Galanakis E, Jansen A, Lopalco PL, Giesecke J. Ethics of mandatory vaccination for healthcare workers. Euro Surveill 2013; 18: 20627.
4. Queipo-Herías Y, Sánchez-Zaballos M, Zuazua-Rico D, Mosteiro-Diaz MP, Maestro-Gonzalez A. Health professionals' attitudes against influenza vaccination in a spanish tertiary hospital. Rev Esp Salud Publica 2019; 93. pii: e201908057.
5. Sevensan F, Ertem M, Özçullu N, Dorman V, Kubat NK. The evaluation of the opinions and attitudes of healthcare personnel of the province Diyarbakir against influenza (H1N1) and the vaccination. Hum Vaccine 2011; 7: 945-51.
6. Gürbüz Y, Tütüncü EE, Şencan İ ve ark. İnfluenza A (H1N1) 2009 pandemisinde hastane çalışanlarının grip aşısına yaklaşımlarının araştırılması. Pam Med J 2013; 6: 12-7.
7. Erbay A, Kanyılmaz D, Baştuğ A ve ark. Ankara Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde sağlık çalışanlarının influenza aşısına karşı tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi. Flora 2007; 12: 141-7.
8. Hofmann F, Ferracin C, Marsh G, Dumas R. Influenza vaccination of healthcare workers: w literature review of attitudes and beliefs. Infection 2006; 34: 142-7.

9. Christini AB, Shutt KA, Byers KE. Influenza vaccination rates and motivators among healthcare worker groups. *Infection Control Hosp Epidemiol* 2007; 28: 171-7.
10. Yüksel F, Ünlüoğlu İ, Ünalacak M. Aile hekimlerinin pandemik influenza (H1N1) aşısına yaklaşımı. *Türk Aile Hek Derg* 2009; 13: 174-80.
11. Alshammari TM, Yusuff KB, Aziz MM, Subaie GM. Healthcare professionals' knowledge, attitude and acceptance of influenza vaccination in Saudi Arabia: a multicenter cross-sectional study. *BMC Health Serv Res* 2019 ; 19:229.
12. Yang JS, Zhang LJ, Feng LZ, Zhao JH, Ma YY, Xu LL. Influenza vaccination and its influencing factors among clinical staff of the hospitals in 2016-2017 season, Xining, Qinghai province, China. *Zhonghua Liu Xing Bing Xue Za Zhi* 2018 ; 39: 1066-70.